Logolisty a další aktivity naleznete ke stažení na portále **poradcems.cz**

Souhlásky Č, Š, Ž

Čistá a veselá řeč je základ dobré komunikace. Jak ale procvičit dětská mluvidla zábavnou formou? Vyzkoušejte Logolisty – krátká cvičení pro trénink hlásek, rytmu řeči a správného dýchání. Aktivity jsou snadno zařaditelné do ranního kruhu, logopedických chvilek i pobytu venku.

Souhlásky „Č, Š, Ž" patří mezi hlásky „dásňové zadní".

Dechová cvičení

- nádech nosem – výdech ústy (přivoníme k umělé květině – vydechneme);
- foukáme do peříčka různými směry;
- „Čí peříčko dolétne dál?" – děti sedí vedle sebe u stolečku, každé z nich má před sebou peříčko – mají za úkol nadechnout se nosem a výdech směřovat na peříčko – vítězí ten, jehož peříčko dolétne dál;
- nádech nosem – výdech do slámky – ta je ponořena do lahve s vodou (měníme intenzitu výdechu – „rozbouřené moře v lahvi", „bublající potůček");
- „Foukej, foukej větříčku, vyčaruj mi větvičku" – formát A3, nakreslíme/namalujeme kmen, silné větve, dále pak kápneme tuš na jednu z větví – úkolem dítěte je fouknout do kapky a vytvořit tak jednu z tenčích větviček.

Cvičení na rozvoj mluvidel

- špulení rtů – posílání pusinek, „pusinkový vzkaz pro maminku/přáníčko pro maminku" – naneseme rtěnku/lůj na rty – otiskneme pusinku na papír; na tomto principu lze vyrobit přáníčko – otisky přetřeme vodovými barvami – na mastný papír barva nepřilne;
- „kapřík" – při skousnutých zubech je úkolem dítěte zavírat a otevírat ústa;
- „Jak má slon dlouhý chobot?" – úkolem dítěte je našpulit ústa, co nejvíce dopředu, a to při lehce oddálených zubech a s jazykem v klidové poloze.

Cvičení sluchové percepce a fonematické diferenciace

- rozlišování plnovýznamových slov lišících se jednou hláskou – Je dvojice slov stejná?

Č: čenich – čenich, čenich – ženich, bača – basa, čolek – Bolek, čumák – šumák, čelo – dělo, čadí – čadí, čadí – vadí, čelí – velí;
Š: šije – šije, šije – žije, šidí – vidí; šátek – šátek, šátek – pátek, vidí – šidí, šok – žok, náš – nás, šok – šok;
Ž: žije – bije, žíla – síla, žába – bába, žába – žába, žok – žok, žok – šok, žolík – kolík, žena – žena, žena – cena.

- diferenciace hlásek ve dvojicích nesmyslných slov – Je dvojice slov stejná?

Č: čok – čok, šok – čok, čop – šop, čuj – žuj, čak – čak, čak – žak, čme – zme, čuf – čuf, čun – šun;
Š: ška – čka, šon – šon, šon – zon, šet – žet, šlo – šlo, šlo – žlo, šna – šna, šop – sop, šuj – šuj, špo – špu;
Ž: žul – sul, žuk – žuk, žďi – zdi, žďi – žďi, žun – žun, žun – šun, žuk – čuk, žďo – vdo, žet – šet, žet – žet.

- Najdi v místnosti/ve třídě (ev. mezi obrázky) obrázek začínající na Č, Š, Ž.

Procvičení hlásek Č, Š, Ž

„Č" ve slabikách: uč/oč/ač/ču/čo/ ča/či/če

„Š" ve slabikách: ša/šo/šu/ši/še/aš/oš/uš/aša/ušu

„Ž" ve slabikách: ža/žo/žu/ži/že

„Č" ve slovech: pekáč, klíč, míč, tyč, bič, meč, kolotoč; čte, čmoudí, člun, článek, čmelák; počty, kočka, očka, půjčka, páčka, kvočna, vajíčko, mlíčko, lavička, babička, kulička, kolečko; čolek, čokoláda; čuník, čuně; čouhá, čoudí; čaj, čapka, čajník, čáp; Čechy, čeká, Čeněk, Čenda, čenich, četba; číhá, čilý, čichá, Čína; káča, močál, opičák; peče, teče, koláček, domeček, chlapeček, míček; oči, točí, učí, obočí, otočí, mečí, bečí, léčí, hučí, učitel, pečivo; čepička, čajíček, čmeláček, holčička, kočička, čočka.

„Š" ve slovech: špitá, špatný, šlape, šlapka, škube, škoda, špunt, štěně, štípe, šťáva, švihá, švihadlo; koš, Miloš, Tomáš, Lukáš, lvoš, myš, plyš; puška, pošta, koště, kašna, kaštan; šumí, šupina, Šumava, šuplík, šunka; šoulet, šoupe; šok, šofér; šála, šatna, šátek, šavle; šedý, šeptá, šek, šejk, Šemík; šije, šikovný, šikula, šídlo, šibal, šípek, šipka; nešika, mašina, košile, nešije; šašek, šiška.

„Ž" ve slovech: žloutek, žmolek, žmoulá, žvatlá, žlutý, ždímá, žhavý; dlažba, pažba, vlažný, každý; žula, župan, žumpa; žolíky, Žofie, Žofka, žokej; žába, žabák, žádný, žák, žákyně, žaludy, žaluje, žampion; žena, želva, žemle, žehlí, želé, ženich; žito, žije, žíla, židle, žihadlo, žíněnka; lyže, nože, maže, páže, věže, ježek; kožich, užitek, nížina, pažitka; lyžuje; béžový, růžový; žežulka, žížala.

„Č, Š, Ž" ve slovech: čížek, žáček, želvička, loužička, žehlička, číše, Češka, čeština, myšička, lištička, dušička, kožíšek, kožešina.

„Č" ve větách: Čenda čte. Kočka číhá. Čuník čuchá. Ovečka bečí. Čáp čeká na komíně. Babička peče koláče. Anička pláče. Čeněk honí míč. Evička má pěkná očka. Kdo počká, ten se dočká.

„Š" ve větách: Vašík má šálu. Naše Dáša má tašku. Šišky dáme do košíku. Šátek je na věšáku. Šimon je šikovný hošík. Štěpánka nám napíše. Nataša má šedé šaty. Náš Jonáš mi šeptá do ouška.

„Ž" ve větách: Žvýkáme žvýkačku. Malá židle je židlička. Bláža běží. Žába leží v kaluži. Ježek má bodliny. Žížala je růžová. Na židli leží župan. Božena má nové lyže. Jóža líže nanuk. Žloutek je žlutý.

„Č, Š, Ž" ve větách: Kočka číhá na myšku. Šedá myška leží v pelíšku. Anička maže chleba. Žáček chodí do školičky. V košíčku je žemlička. Hošíček jí kašičku.

„Č" v básničkách: (říkanky opakujeme po verších, rytmizujeme, doprovázíme pohybem, nápodobou aktivity)

- *Evička a Jeníček mají plno autíček. Dětem půjčí opičky, autíčka i kočičky. Mají také domeček, ten udělal dědeček.*
- *Babiččina kočička kulatá má očička. Maličké má tlapičky, jak mívají kočičky. Čilou kočku pochovám, pak jí koláč, mlíčko dám.*
- *Ten kluk je jak kočí, pěkně bičem točí. Kachny, kačky pohání, od močálu vyhání.*

„Š" v básničkách:

- *Všechny myši v šedé chýši, mají šaty šedé. Všechny myši v šedé chýši, šedý myšák vede.*
- *Tiše, tiše, tiše! Naše teta píše. Píše, píše, píše, buďme hoši, tiše!*
- *Šije naše máma, šije košilku. Až košilku ušije, myšku na ni vyšije.*

„Ž" v básničkách:

- *Žába leží v kaluži, má veliký žal, měla velkou žížalu, tu jí žabák vzal.*
- *Žába leží v kaluži, pláče ze žalu, že má žabák v žaludku její žížalu.*
- *Ježek, ježek, ježatý honem běží do chaty. Volá paní ježatá, jen ať ježek nechvátá.*

„Č, Š, Ž" v básničkách:

- *Padá deštík, deštíček, na dlažbě je škopíček, u škopíčku loužička, šlápla do ní nožička.*
- *Čáp, čáp, do vody šláp, štičky se ulekly, ve vodě utekly, čáp, čáp, čáp, do vody šláp.*
- *Dědeček a babička, mají v koši jablíčka. Dědečku a babičko, dejte jedno jablíčko!*
- *Já chodím do školy, doma píšu úkoly. Ve škole čtu, počítám. Je to někdy hodně těžké, to vám tedy povídám.*

Náměty pro skupinovou práci

Co zmizelo: práce s obrázky – u dětí ve věku 4–5 let pracujeme s 5 obrázky (lze využít obrázky z pexesa), dětem ukážeme 5 obrázků – následně zavřou oči – jeden obrázek schováme a děti mají uhádnout, který to byl? – popř. můžeme schovat dva obrázky – alternativou této hry může být hra „Co přibylo?"

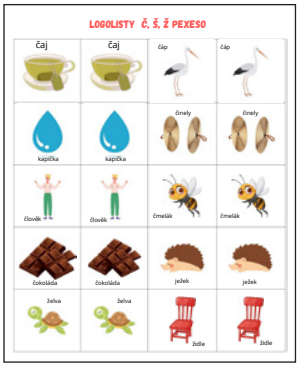
Čáp našel čepičku:

1. Učitelka říká „Čáp našel čepičku, měla barvu barvičku – žlutou" a sledujeme, zda děti dokážou předmět dané barvy ve třídě najít.
2. Jedno z dětí je „čáp" a říká „Čáp našel čepičku, měla barvu barvičku – žlutou" – úkolem ostatních dětí je chytit se co nejdříve něčeho žlutého – ten, kdo se ničeho nedrží, toho se snaží čáp chytit! Pokud je chycen – vymění si s čápem roli. Ideální je používat další barvy – červená – černá – šedá – růžová – oranžová.

Říkanka s kamínkem/míčkem: děti sedí v kruhu – reprodukujeme některou z básniček uvedených v textu výše, dořekneme a ten, u koho kamínek/míček skončí, má za úkol vymyslet slovo začínající/obsahující hlásky Č, Š, Ž.

Přijela tetička z Číny: učitelka, popř. některé z dětí říká „Přijela tetička z Číny, přivezla škopíček špíny a v tom škopíčku plavalo písmenko, např. „Č" (děti mohou písmena na kartičkách „lovit" ze škopíčku), úkolem dětí je vymyslet slovo, které obsahuje hlásku „Č" – pokud se jim to nepodaří, udělají např. 5 dřepů.

Pracovní listy a další materiály

- Pexeso (obrázky lze využít také k nácviku rytmizace slov – dělení slov na slabiky, určování první hlásky ve slově, ...)
- Malý x velký – tvorba slov zdrobnělých (lze využít obrázky z pexesa)

- Pojmenuj a doplň řadu obrázků

Grafomotorika

Tanečnice Anička: na čtvrtku formátu A3 dětem předkreslíme postavu dívky Anička – okolo Aničky kreslíme kolečka, a to za současné produkce veršíku „Tančila Anička, tančila, dokolečka se točila. Tančila Anička tančila, až se jí hlavička točila."

Logolisty vytvořila PhDr. Petra Bendová, Ph.D., MBA